

Verschillende verhalen

De Tweede Wereldoorlog had impact op het leven van iedereen. Sommige mensen kwamen voor keuzes te staan: doe ik wat de bezetter zegt? Kom ik in verzet? Of pas ik mij aan? Of mensen keuzes konden maken en welke keuze ze maakten, hing af van hun situatie.

Doelen

- ♦ Ik kan de begrippen collaboratie, assimilatie en verzet in eigen woorden uitleggen en er voorbeelden van persoonlijke verhalen bij geven.
- ♦ Ik kan mijn mening geven over stellingen die gaan over keuzes maken in de oorlog en die mening beargumenteren.

1

Keuzes maken

Beantwoord eerst de volgende vraag:
Heeft iedereen altijd een keuze?
Leg je antwoord uit.

Wanneer nazi-Duitsland in 1940 Nederland binnenvalt, heeft de Leidse student Erik Hazelhoff Roelfzema met zijn vrienden een onbezorgd studentenleven. Als Nederland bezet wordt door nazi-Duitsland, realiseren de vrienden zich, allemaal twintigers, dat niets meer hetzelfde is. Vriendschap en liefde zijn niet langer vanzelfsprekend. De oorlog zet alle verhoudingen op scherp. Iedereen moet zijn eigen keuzes maken: Ga je vechten voor vrijheid? Steek je je kop in het zand en studeer je door? Of kies je voor de kant van de de vijand?

Erik Hazelhoff Roelfzema

Lees nu hieronder de verhalen over keuzes maken in oorlogstijd. Deze mensen hebben echt bestaan. Wat past bij deze personen:

assimilatie, collaboratie of verzet?
Of is er sprake van een combinatie?

Kleur bij elk woord het aantal vakjes dat er volgens jou bij hoort. Alle vakjes gekleurd betekent 100%. Geen vakje ingekleurd betekent dat er helemaal geen sprake van is.

As-si-mi-la-tie

(de; v; meervoud: assimilaties)
Je gedrag aanpassen zoals de bezetter dat wilde.

Col-la-bo-ra-tie

(de; v)
Samenwerken met de bezetter.

Ver-zet-ten

(verzette, heeft verzet)
De bezetter tegenwerken.
In opstand komen.

Christiaan Lindemans

Christiaan was 28 jaar toen de oorlog uitbrak. Hij sloot zich aan bij het verzet. Hij heeft verschillende klussen gedaan voor het verzet in Nederland, België en Frankrijk. In 1944 kwam hij erachter dat zijn broer was gearresteerd. Om zijn broer te redden, ging Christiaan samenwerken met de Duitsers. Hij heeft veel verzetsmensen verraden.

Neeltje Epker

Neeltje woonde in Den Haag. Ze was verloskundige en tijdens de oorlog. Ze spoorde ouders van pasgeboren baby's aan om hun kindje te vernoemen naar leden van het Koninklijk Huis. In 1941 kreeg een baby de naam Irene Beatrix Juliana Wilhelmina. Toen de Duitsers dit hoorden, werd Neeltje opgepakt.

Kleur kiezen

Welke keuze(s) maakt **Christiaan**?
Assimilatie, collaboratie of verzetten?
Of is er sprake van een combinatie? Geef het aan door een aantal vakjes te kleuren.

	weinig	veel								
Assimilatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Collaboratie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verzetten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Waarom heb je deze verdeling gemaakt?

Kleur kiezen

Welke keuze(s) maakt **Neeltje**?
Assimilatie, collaboratie of verzetten?
Of is er sprake van een combinatie? Geef het aan door een aantal vakjes te kleuren.

	weinig	veel								
Assimilatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Collaboratie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verzetten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Waarom heb je deze verdeling gemaakt?

Betty Oudkerk

Betty studeerde om kindverzorgster te worden toen de oorlog uitbrak. Omdat ze Joods was, mocht ze alleen nog maar werken in een Joodse crèche. Toen de deportaties begonnen, werd deze crèche gebruikt om Joodse kinderen tot en met 13 jaar op te vangen. Betty en een paar collega's probeerden zoveel mogelijk kinderen te redden van deportatie. Het lukte om meer dan 600 kinderen uit de handen van de nazi's te houden. Zij overleefden de oorlog.

Kleur kiezen

Welke keuze(s) maakt **Betty**?

Assimilatie, collaboratie of verzetten?

Of is er sprake van een combinatie? Geef het aan door een aantal vakjes te kleuren.

	weinig											veel
Assimilatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Collaboratie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verzetten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Waarom heb je deze verdeling gemaakt?

2

Bespreken

Bespreek de volgende vragen in tweetallen. Noteer kort jullie antwoorden.

Is niets doen ook een keuze?

Heb je altijd een keuze? Wanneer wel/niet?

Is onderduiken ook een keuze?

3

Wat kun jij doen tegen onrecht?

Tijdens de Tweede Wereldoorlog deed de grootste groep mensen niets. Ze zagen bijvoorbeeld dat Joden werden opgepakt, maar ze deden daar niets tegen. Joden, Roma en Sinti, homoseksuelen en personen met een beperking werden vervolgd om wie zij waren. Zij hadden daarin geen keuze. Een hele kleine groep kwam in actie.

Deze opdracht doe je in tweetallen.

Kies om de beurt een uitspraak. Degene die kiest, geeft als eerste zijn mening. Daarna reageert de ander. Is de stelling beantwoord? Vink het af en wissel van beurt.

**‘Opkomen
voor anderen
is belangrijker
dan je eigen
veiligheid.’**

**‘Grote
verzetsacties
zijn
belangrijker
dan kleine.’**

**‘Als je wegkijkt
voor onrecht,
ben je zelf ook
schuldig.’**